AUT, XLV, 2007, p. 73-92

VALORILE MODALE ALE CONJUNCTIVULUI

de

Mirela-Ioana BORCHIN

După ce GLR3 a aşezat problematica modurilor verbale personale în ordinea de fapte a modalității[1], considerăm că avem suficient temei pentru a propune o nouă perspectivă de studiu al acestora în gramatica românească. În acest context, intenționăm să scoatem în evidență felul şi măsura în care conjunctivul se antrenează în exprimarea valorilor modale. Prezenta analiză a calității de modalizator a conjunctivului urmăreşte:

- să sublinieze potențialul expresiv al conjunctivului, din perspectiva valorilor modale pe care acesta le poate actualiza individual sau în combinație cu alți modalizatori;

- să demonstreze corelația dintre potențialul expresiv al conjunctivului şi statutul său sintactic, pe baza raporturilor: contribuție semantică redusă – element subordonat; respectiv, contribuție semantică majoră – element independent/regent;

- să ilustreze existența a trei alternative de susținere a aceloraşi valori modale cu aportul diferențiat al conjunctivului:

- în relația *modalizator – conjunctiv subordonat*;

- în relația *elemente cu semantism modal mai mult sau mai puțin vizibil – conjunctiv subordonat*, în contexte în care influențele semantice ale vecinătăților contribuie, împreună cu conjunctivul, la producerea de sens modal;

- în contextul modal susținut de un *conjunctiv nesubordonat*, în propoziții independente sau regente, în care figurează ca modalizator principal, uneori chiar unic[2];

- să propună, din perspectivă semantică şi sintactică, recunoaşterea a două tipuri de conjunctiv în limba română:

---

[1] *Gramatica limbii române,* ed. a III-a, Bucureşti, Ed. Academiei, 2005, vol. I, p. 358-394.

[2] *Ibidem,* p. 387: „Formele verbale de conjunctiv au o largă distribuție, valorile modale fiind mai evidente în propozițiile independente şi în principalele regente. În propozițiile subordonate, conjunctivul poate fi purtător de semnificație modală, dar poate fi şi «amodal», forma de conjunctiv fiind impusă de regimul regentului."

BDD-A6393 © 2007 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:54:57 UTC)

- un *conjunctiv 1*, modalizator „slab”, distribuit în condiții de dependență sintactică;
- un *conjunctiv 2*, modalizator „tare”, distribuit în condiții de independență sintactică.

Pentru atingerea acestor obiective, ne vom ocupa aici de sensurile conjunctivului.

În majoritatea ocurențelor sale, atât în condiții de dependență, cât şi de independență sintactică, conjunctivul dezvoltă sensuri de referință pentru tipurile fundamentale de modalități, descrise mai întâi de logică şi apoi de lingvistică.

Cuantumul de semnificație modală este determinat în cazul conjunctivului de statutul său de categorie gramaticală care funcționează, în planul modalității, fie ca indicator al posibilității, fie ca sinonim contextual al unui modalizator lexematic, precum semiauxiliarele, adverbele de modalitate sau verbele modale.

1. Conjunctivul ca modalizator „slab”, cu o contribuție semantică redusă în câmpul modalității, în combinație cu alți modalizatori

Aparent paradoxal, dată fiind distribuția predilectă în contexte de dependență sintactică, pentru modalitate conjunctivul aduce mai puține servicii atunci când antrenează relații directe (mergând până la fenomenul de interrelație) cu modalizatorii lexicali consacrați:

a) cu ***semiauxiliarele de modalitate***:

În complexele cu sens modal, cărora GLR3 le recunoaşte funcția de predicat verbal compus, verbul la conjunctiv, asociat unui semiauxiliar cu rol de modalizator reprezentativ pentru un anumit tip de modalitate, are un aport scăzut, aproape irelevant, în procesul de modalizare. În aceste împrejurări, conjunctivul funcționează ca echivalent al infinitivului, chiar dacă nu se limitează la denumirea acțiunii verbale, ci introduce în complexul modal nota de posibilitate (în general, în două variante: reală, de tip prospectiv sau ireală, de tip retrospectiv):

– a trebui – conjunctiv:

- /obligativitate/ + /posibilitate ireală/:

„I se reproşa, pur şi simplu, refugiul din calea cotropitorilor cu care *ar fi trebuit* ***să lupte***.” (D. Negrescu, *Romanul lui Constantin*)

- /necesitate/ + /posibilitate reală/:

„Dacă i-ai transcrie vorbele, *ar trebui* ***să pui*** mereu câteva puncte de suspensie la sfârşitul frazelor.” (G. Ibrăileanu, *Adela*)

- /ipoteză/ + /posibilitate reală/:

BDD-A6393 © 2007 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:54:57 UTC)

„*Trebuie **să fie*** ziuă, are să vie doctorul şi mă găseşte în pat...” (L. Rebreanu, *Ciuleandra*)

- /emfază modală/:

„– *Trebuie **să ştii***, tată, că nici eu nu m-am prefăcut deloc! zise Puiu.” (L. Rebreanu, *Ciuleandra*)

– a putea – conjunctiv:

- /capacitate/ + /posibilitate reală/:

„Nu prea avea cum să o consoleze. *Putea* doar ***să*** o ***ajute*** să meargă mai departe. «Asta e!» îi spuneau ochii lui, care văzuseră multe.” (Mirela-Ioana Borchin, *Punctul interior*)

- /posibilitate/:

„ – Vezi, asta nu înțeleg, frate... *putea **să***-mi ***trimită*** vorbă prin cineva...” (Camil Petrescu, *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*)

- /imposibilitate/:

„*Nu putea **să creadă*** însă, la modul absolut, într-un Dumnezeu care nesocotește iubirea, care ia viața unor tineri. Şi lasă orfani copii nenăscuți.” (Mirela-Ioana Borchin, *Punctul interior*)

- /concesie/ + /posibilitate ireală/:

„ – *Poți **să vii*** cu zece şefi de post, în casă n-ai să intri! strigă Tita de dincolo, cu glas batjocoritor.” (M. Preda, *Moromeții*)

– a-i veni – conjunctiv:

- /opțiune/ + /posibilitate ireală/:

„ – (Continuând primul gând): *Îți venea **să***-ți ***deschizi*** şi tu toți porii. *Îți venea **să***-ți ***deschizi*** chiar vinele, să-l simți năvălind prin toată suprafața ta.” (M. Sorescu, *Iona*)

– a fi – conjunctiv:

- /iminență/ + /posibilitate reală/:

„Astfel a stat timp de trei luni aproape de dânsul, iar când *era **să plece*** dânsa, el trei zile de-a rândul n-a mai dat pe acasă, pentru ca nu cumva să deie (sic!) față cu dânsa.” (I. Slavici, *Pădureanca*)

b) cu ***verbele modale***:

În combinația cu verbele modale, situația este similară. Verbul modal, aflat în propoziția regentă, impune informația modală de bază, iar conjunctivul din subordonată are o contribuție inferioară la stabilirea sensului modal al frazei:

- *a şti – conjunctiv* [/certitudine/ + /capacitate/]:

„Parisul nu s-a schimbat de la Dali încoace. Sâmbătă seara e un oraş suprarealist. Întotdeauna. O metropolă pe care doar pictorii, muzicienii, scriitorii, artiştii, în general, *ştiu **s***-o ***iubească.***” (Simona Constantinovici, *Nepoata lui Dali*)

- *a nu şti – conjunctiv* [/exclus/ + /capacitate/]:

BDD-A6393 © 2007 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:54:57 UTC)

„El nu cânta, pentru că *nu ştia* ***să cânte***, nu făcea glume, pentru că *nu ştia* ***să*** le ***nimerească***, nu spunea minciuni, pentru că n-avea de unde să le scoată [...].” (I. Slavici, *Pădureanca*)

a vrea – conjunctiv [/intenţie/ + /posibilitate reală/]:

„ – Nu cred că m-am făcut înţeles, îl întrerupse el. Ceea ce *vreau* ***să*** vă ***spun*** e că aici locuim noi, familia Georgescu. Locuim de patru ani.” (M. Eliade, *La ţigănci*)

a nu vrea – conjunctiv [/exclus/ + /posibilitate reală/]:

„*Nu vreau* ***să mor*** în acest loc. De fapt, *nu vreau* ***să mor*** deloc. Nu acum. Printre străini. Şi nu pentru că o iubesc pe Maomba. Şi nu pentru că a o iubi pe Maomba înseamnă să te înrudeşti, aşa, de departe, indirect, dar, totuşi, să te înrudeşti cu Dali. Să fii mai aproape de pictor. Nu vreau să mor.” (Simona Constantinovici, *Nepoata lui Dali*)

- *a nu crede – conjunctiv* [/supoziţie/ + /posibilitate reală/]:

„*Nu credeam* ***să-nvăţ*** a muri vreodată.” (M. Eminescu, *Odă – în metru antic*)

c) cu ***adverbele de modalitate***:

Întocmai ca modalizatorii lexicali discutaţi anterior, adverbele de modalitate care se combină cu verbe la conjunctiv aduc în structura semantică a frazei sensul modal principal, lăsându-le formelor de conjunctiv doar rolul de a indica diverse nuanţe ale posibilităţii:

- *(a fi) posibil – conjunctiv* [/posibilitate reală/, dublu marcată]:

„S-a întâmplat să fiu dintre aceia care preţuiesc viaţa şi asta *e posibil* ***să*** mă ***fi costat*** enorm.” (Simona Constantinovici, *Nepoata lui Dali*)

- (*a fi) cu neputinţă (= imposibil) – conjunctiv* [/imposibilitate/ + /ireal/]:

„*E cu neputinţă* ***să fi existat*** cândva pe planetă o apariţie mai încântătoare.” (G. Ibrăileanu, *Adela*)

- (*a fi) permis – conjunctiv* [/permisiune/ + /posibilitate reală/]:

„Insensibil la orice frumuseţă. Instincte canibalice. (Era de părere că *e permis* ***să mănânci*** carne de om.” (G. Ibrăileanu, *Adela*)

- (*a fi) bine/frumos – conjunctiv* [/apreciere modală pozitivă/ + /posibilitate reală/]:

„*E bine* ***să râzi*** în furtună, că-ţi sticlesc dinţii, dacă sunt frumoşi. *E frumos* ***să râzi*** în furtună cu dinţi frumoşi.” (M. Sorescu, *Matca*)

- *(a fi) greu – conjunctiv* [/apreciere modală negativă/ + /posibilitate/]:

„ – (Strigă): Iona, Ionaaa! E invers. Totul e invers. Dar nu mă las. Plec din nou. De data asta, te iau cu mine. Ce contează dacă ai sau nu noroc? *E greu* ***să fii singur***.” (M. Sorescu, *Iona*) etc.

BDD-A6393 © 2007 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:54:57 UTC)

Prin urmare, în construcțiile cu modalizatori verbali şi adverbiali, valoarea modală a conjunctivului este atenuată, uneori chiar insesizabilă, „semnificația modală fiind exprimată de întregul grup (regent + verb conjunctiv).”[3]

La nivelul acestor grupuri modalizate, conjunctivul participă totuşi la exprimarea unor valori modale care definesc tipuri fundamentale de modalități. Circumscrise acestora, valorile modale exprimate de asocierea unui conjunctiv cu un alt modalizator ar putea fi înregistrate în următoarele câmpuri semantice:

1.1. în câmpul modalităților alethice:

- valoarea modală /necesar/:

„*Trebuie **să*** mai ***aibă*** şi ei din când în când pe cine fraieri, aşa cum te fraieresc şi eu pe tine! Tu nu poți simți bucuria din sufletele lor: pentru ei, eu sunt alfa şi omega, ziua şi noaptea.” (A. Buzura, *Vocile nopții*)

„Mi-a trebuit doar o singură secundă pentru a înțelege că această convingere este falsă – atât cât mi-*a fost necesar **să ating*** cu ceafa zidul rece, umed, – ca imediat impresia veche să revină.” (A. Buzura, *Vocile nopții*)

- valoarea modală /non-necesar (= contingent, în descrierea aristotelică a modalităților alethice)/:

„«Cine a greşit îşi va cere scuze, ce *trebuie **să*** mai ***discutăm***?»” (A. Buzura, *Vocile nopții*)

- valoarea modală /posibil/:

„Situația lui nu e tocmai aşa de rea, cum *putea **să fie***.” (L. Rebreanu, *Ciuleandra*)

„Pentru prima dată însă era şi el acolo, prezent, *putea **să*** se ***plimbe*** printre pietrele acelea bizare, să coboare în albia uscată a pârâului.” (A. Buzura, *Vocile nopții*)

- valoarea modală /imposibil/:

„ – Aştepți vreo femeie?...

- E acolo o femeie... dar n-o aştept... E doamna de la Movilă pentru care ne-am bătut în duel.

*N-am putut **să***-i ***văd*** fața, dar am simțit că a tresărit, după cum şi-a încleştat mâna în spătarul gros al fotoliului.” (Camil Petrescu, *Patul lui Procust*)

„Abia acum îşi dăduse seama că i-*ar fi fost imposibil **să*** se ***ridice***, că emoțiile îl epuizaseră.” (A. Buzura, *Vocile nopții*)

- valoarea modală /iminent/:

[3] GLR3, vol. I, p. 391.

BDD-A6393 © 2007 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:54:57 UTC)

„Alerg fără rost în toate părțile, în bâlciul ăsta de oameni, care diseară vor juca, fiecare în parte, tragedia pe care ***era s-***o ***joc*** doar eu aseară.” (Camil Petrescu, *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*)

- valoarea modală de /capacitate/:

„Pe mine mă minunează, însă, că ofițerul răspunzător din frunte, cine o fi fost, nu şi-a pierdut totuşi capul, *a putut* ***să-şi dea seama*** de unde vin focurile, ce puțin numeros e inamicul.” (Camil Petrescu, *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*)

- valoarea modală de /incapacitate/:

„Mi-a spus cu vocea potolită, ca o lumină egală, cu o privire frumoasă cum n-a avut el niciodată, că înțelege că *nu pot* ***să***-l ***iubesc***, că niciodată n-are să uite cât am fost de bună cu el.” (Camil Petrescu, *Patul lui Procust*)

1.2. în câmpul modalităților epistemice:

- valoarea modală /probabil/:

„«Că doar nu crezi că-i inorog.» «Nu, dar drac *s-ar putea* ***să fie***.»” (Simona Constantinovici, *Colecția de fluturi*)

„Mă gândesc că peste un timp *s-ar putea* ***să procedăm*** la fel...” (A. Buzura, *Vocile nopții*)

- valoarea modală /exclus/:

„... logic însă, *era exclus* ca ea ***să fi ajuns*** până aici. Ar fi fost prea frumos...” (A. Buzura, *Vocile nopții*)

- valoarea modală /cert/:

„Cunoscându-i Corinei accesele depresive, Mihai Lazăr *nu putea* ***să nu reacționeze*** cu promptitudine, ca de fiecare dată, la solicitările Deliei.” (Mirela-Ioana Borchin, *Punctul interior*)

- valoarea modală de /concesie/:

„Fireşte, *poți* ***să***-mi ***înşiri*** o mie de documente care să se înlănțuiască perfect, să dea un tablou dintre cele mai jalnice, el va fi legal din punctul dumneavoastră de vedere, dar numai atât.” (A. Buzura, *Vocile nopții*)

1.3. în câmpul modalităților deontice:

- valoarea modală /obligatoriu/:

„– Tu *ar trebui* ***să ştii***, o admonestă Stela, apăsând cu ambele palme undeva în dreptul inimii, ca pentru a opri acolo un junghi. Un soț şi o soție împart şi binele şi răul, spuse răspicat şi tendențios, cu arătătorul îndreptat în jos, ca un semn al exclamării.” (Mirela-Ioana Borchin, *Punctul interior*)

- valoarea modală /permis/:

„ – Păi locul ce să zică? explică Moromete. Crezi că se ceartă cu Voicu?

BDD-A6393 © 2007 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:54:57 UTC)

«*Poţi **să** mă **laşi** şi aşa, Voicule!» zice, «poţi **să te duci** acasă», adăugă Moromete de la el.” (M. Preda, *Moromeţii*)

- valoarea modală /recomandabil/:

„Îşi repeta mereu că *trebuie **să aibă răbdare***, cum îi recomandase toată lumea, până şi zevzecul de gardian.” (L. Rebreanu, *Ciuleandra*)

- valoarea modală /interzis/:

„ – *Nu poţi **să iai*** caii, mormăi el cu buzele lui împletite, sunt caii mei, nu sunt ai tatii, mai zise Paraschiv.” (M. Preda, *Moromeţii*)

- emfaza modală:

„Pentru că eu, micimane, sunt un tip de mare viitor. *Poţi **să te interesezi*** şi la tânărul locotenent Veza.” (A. Buzura, *Vocile nopţii*)

1.4. în câmpul modalităţilor axiologice:

- /apreciere modală pozitivă/:

„ – *Ar fi bine*, conaşule, ***să vă siliţi*** să gustaţi niţică mâncare, chiar dacă n-aveţi poftă!...” (L. Rebreanu, *Ciuleandra*)

- /apreciere modală negativă/:

„*Ar fi fost inutil **să recurg*** la exemple celebre, ***să*** mă ***situez*** pe vreo poziţie.” (A. Buzura, *Vocile nopţii*)

1.5. **în câmpul modalităţilor deziderative**:

- /intenţie/:

„*Am vrut **să ridic*** mâna... Mi-era moale... *am vrut **să înjur***, dar i-am întâlnit ochii, am început să-mi plimb limba uscată pe buzele arse, nu puteam articula o vorbă.” (Camil Petrescu, *Patul lui Procust*)

- /dorinţă/:

„*Ar fi vrut* ca drumul acela ***să nu se*** mai ***termine*** niciodată, sau ***să se sfârşească*** într-o prăpastie, ca lumea să afle despre el că a murit într-un accident...” (Mirela-Ioana Borchin, *Punctul interior*)

2. Conjunctivul ca modalizator „slab”, al cărui sens modal se lămureşte graţie influenţelor semantice ale elementelor învecinate

În condiţiile în care termenul regent nu este un modalizator, formula de sens modal a conjunctivului depinde de sensul verbului la care se actualizează şi de contaminările semantice contextuale. Indicaţia modală rămâne însă vagă, adesea greu de precizat.

Ca element subordonat, conjunctivul exprimă frust ideea de posibilitate, ale cărei nuanţe sunt determinate de sensul verbului ce apare la conjunctiv, de varianta temporală a conjunctivului sau de influenţa contextului lingvistic:

- posibilitatea ratată:

„Sunase fără ca Puiu ***să fi observat***.” (L. Rebreanu, *Ciuleandra*)

BDD-A6393 © 2007 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:54:57 UTC)

- intenția:

„Până să ne încropim gospodăria noastră mică şi drăguță, am tot amânat scrisul, ca ***să*** vă ***povestesc*** din fir în păr viața nouă în care am intrat.” (L. Rebreanu, *Ion*)

- eventualitatea:

„NAPOLEON: Am ajuns în situația ca Jenica să reprezinte singura noastră legătură, cu exteriorul, cu lumea. Numai că acolo e nebunie multă. Era vorba ***să primesc*** azi nişte ambasadori.” (T. Oancă, *Salonul regal*)

- oportunitatea:

„I-am răspuns, firește, că acum e rândul ei ***să aleagă***.” (G. Ibrăileanu, *Adela*) etc.

Sub influența contextului, formele de conjunctiv ajung să participe la exprimarea unor valori semantice complementare sau chiar contrare ideii de /posibilitate/, aparținând unor tipuri diferite de modalități.

2.1. în câmpul modalităților alethice:

-valoarea modală /necesar/:

„Radu Comșa se trudi ***să descifreze*** ce stă scris pe fruntea mulțimii.” (Cezar Petrescu, *Întunecare*)

„O femeie se poate mărita pentru zece motive, din care ***să lipsească*** acela pentru care se dă unui amant: selecția pasionată!” (G. Ibrăileanu, *Adela*)

- valoarea modală /non-necesar/:

„«Pentru asta nu era cazul ***să fiu trezit***, puteam să corespondăm.»” (A. Buzura, *Vocile nopții*)

- valoarea modală /imposibil/:

„Şi prea doza cu grijă ceea ce-mi spunea, ca ***să se fi contrazis*** şi în fond.” (G. Ibrăileanu, *Adela*)

- valoarea modală de /capacitate/:

„În pofida temperamentului său incontrolabil – era deosebit de capricios şi îi sărea țandăra din orice când îți era lumea mai dragă –, Barbara a ajuns ***să-***l ***înțeleagă*** şi ***să-***l ***iubească***...” (Simona Constantinovici, *Colecția de fluturi*)

- valoarea modală de /incapacitate/:

„Dacă nu avea tăria ***să facem*** ceea ce credem că ar fi bine să facem! exclamase odată un profesor.” (A. Buzura, *Vocile nopții*)

2.2. în câmpul modalităților epistemice:

-valoarea modală /probabil/:

„Dar sunt sigur acum că am sfătuit-o să se mărite, ca s-o derutez, căci mă simțeam ridicol la gândul că fata asta mă priveşte ca pe un bărbat care suspină după ea şi poate gata ***să***-i ***facă declarații*** – acum când, prin

BDD-A6393 © 2007 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:54:57 UTC)

accentuarea contrastului cu dânsa, simțeam şi mai mult nepotrivirea anilor.” (G. Ibrăileanu, *Adela*)

- valoarea modală /ipotetic/:

„Aş fi murit azi fără ***să ştiu*** ce e îmbrățișarea unui trup magnific de femeie sinceră şi frumoasă, dacă n-aş fi avut lângă mine, ca să-l frământ, trupul ei sănătos, cu rotunjimi de fruct şi animal tânăr, dacă nevasta mea nu m-ar fi iubit.” (Camil Petrescu, *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*)

- valoarea modală /exclus/:

„Căci poate că acum n-o avea neruşinarea ***să***-l ***aducă*** tot la dumneata acasă.” (Camil Petrescu, *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*)

- valoarea modală /cert/:

„Acesta putea fi mai cutremurător chiar şi decât ideea că fiul său urma ***să stea*** cu siguranță ceva vreme după gratii.” (Mirela-Ioana Borchin, *Punctul interior*)

- valoarea modală /incert/:

„Ceva *părea* ***să nu fie*** în regulă...” (A. Buzura, *Vocile nopții*)

2.3. în câmpul modalităților deontice:

- valoarea modală /obligatoriu/:

„Prin urmare, vă pun în vedere ***să aveți grijă*** ca de ochii din cap de clientul dumneavoastră.” (L. Rebreanu, *Ciuleandra*)

- valoarea modală /permis/:

„I-am cerut voie ***să*** mă ***îmbrac*** şi s-a grăbit să-mi dea dreptate, tresărind.” (Camil Petrescu, *Patul lui Procust*)

- valoarea modală /interzis/:

„Vedeți ***să nu facă*** nimeni zgomot în timpul marşului...” (Camil Petrescu, *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*)

- valoarea modală de /convenienţă/:

„Parcă îi reproşa prin felul cum plângea că nu-i iubeşte fiul şi că nu se pun să plângă împreună, cot la cot, cum s-ar cuveni ***să facă*** o mamă şi o soție într-un astfel de caz.” (Mirela-Ioana Borchin, *Punctul interior*)

2.4. în câmpul modalităților axiologice:

- /aprecierea modală pozitivă/:

„Şi cum ați reuşit această performanță? Ce fantastic ***să trăieşti*** aşa, între frați, fără duşmani.” (A. Buzura, *Vocile nopții*)

- /aprecierea modală negativă/:

„Nu suporta ***să fie*** din nou cobai, ***să*** se ***lase*** descusută pe toate părțile. Nu suporta ***să redevină*** un caz deschis pentru bătrânul psihiatru.” (Mirela-Ioana Borchin, *Punctul interior*)

BDD-A6393 © 2007 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:54:57 UTC)

2.5. în câmpul modalităților deziderative:

- /intenția/:

„Oricum, în noaptea de dinaintea plecării am ținut ***să*** mai ***străbat*** o dată satul...” (A. Buzura, *Vocile nopții*)

- /dorința/:

„Ar fi dat orice ***să*** îl ***ştie*** acasă. Era poate prima oară când îşi aştepta soțul cu nerăbdare acasă.” (Mirela-Ioana Borchin, *Punctul interior*) etc.

Şi în contextele de ocurență ale conjunctivului perfect intervine problema dependenței semantice față de vecinătăți. *Posibilitatea ratată, necesitatea nesatisfăcută* sau *ipoteza nedemonstrată* sunt principalele sensuri dezvoltate contextual de formele de perfect ale conjunctivului, sensuri care îl situează mai cu seamă în câmpul modalităților alethice şi epistemice:

- în *câmpul modalităților alethice*

- cu valoarea de /posibilitate/ /ratată/:

„Voința ei şovăia în fața porții de aramă zăvorâtă cu mistere, care a înghițit atâtea milioane de vieți, fără ca omul ***să fi izbutit*** a arunca dincolo măcar o privire fugară.” (L. Rebreanu, *Ion*)

- cu valoarea de /necesitate/ /nesatisfăcută/:

„Ce-ar fi fost ***să se fi pregătit*** din timp pentru asta, ***să fi dat*** telefoane de acasă?” (Mirela-Ioana Borchin, *Punctul interior*)

- în *câmpul modalităților epistemice*, cu valoarea de /ipoteză/ /nedemonstrată/:

„Se prea poate. Nu zic ba... Cu condiția ca țăranul ***să fi fost*** într-adevăr harnic şi întreprinzător.” (L. Rebreanu, *Răscoala*)

3. Conjunctivul ca modalizator „tare”, cu valori modale clare, distribuit în condiții de independență sintactică

Încărcătura modală a conjunctivului este mult mai pronunțată în situațiile în care vorbitorul are posibilitatea să aleagă din mai multe variante modale, capabile să exprime acelaşi conținut semantic, şi optează pentru conjunctiv. De exemplu, când apare ca predicat în propoziții principale, verbul la conjunctiv se eliberează de condiția de element subordonat şi serveşte modalitatea direct, nu prin intermediul regenților săi. În asemenea contexte, avem posibilitatea de a vorbi despre un conjunctiv aflat în relație de sinonimie cu modalizatori lexematici de natură verbală sau adverbială. Din acest motiv, ne vom referi în continuare la statutul de modalizator al conjunctivului, manifestat în sfera aceloraşi

BDD-A6393 © 2007 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:54:57 UTC)

tipuri fundamentale de modalități: alethice, epistemice, deontice, axiologice şi deziderative[4].

3.1. Conjunctivul ca modalizator alethic

- valoarea modală /posibil/:

„***Să fiu*** eu oare ales să mă ocup de ea, în vreme ce signor Vecchio face portretul acelei tinere încăpățânate?" (A. Buzura, *Vocile nopții*)

- valoarea modală /imposibil/:

„Cum ***să împart*** eu, mă, munca mea cu unul care n-a muncit?!" (M. Preda, *Moromeții*)

- valoarea modală /necesar/:

„ – Drept răspuns, Moromete începu să se uite pe cer:

– ***Să ții minte*** că la noapte o să plouă." (M. Preda, *Moromeții*)

„ – ***Să nu*** mă ***laşi***, Egor, şopti ea înfierbântat, ***să nu*** mă ***laşi*** singură. Numai tu mă poți scăpa în casa asta..." (M. Eliade, *Domnişoara Christina*)

- valoarea modală /non-necesar/:

„***Să nu***-ți ***faci*** probleme cu banii, mai adăugă el, am fost şi eu student odată." (A. Buzura, *Vocile nopții*)

„ – ***Să nu*** te ***temi***, Egor, dragostea mea, spuse încă o dată Christina, ridicându-se de pe pat. Orice s-ar întâmpla, de mine ***să nu***-ți ***fie*** teamă." (M. Eliade, *Domnişoara Christina*)

- valoarea modală /incapacitate/:

„ – De unde ***să plătesc*** dacă n-am! Răspunse Moromete pe gânduri, căutându-se iar în buzunarul flanelei. [...] De unde ***să plătesc***, Jupuitule, că-ți mai spusei şi adineauri: dac-aş putea să *fac* bani, de câte ori ai veni *aş făcea* şi ia, domnule!" (M. Preda, *Moromeții*)

- valoarea modală /iminent/:

„ – Hai, Niculae... hai, Niculae! ***Să nu***-ți ***dau*** acuma câteva!" (M. Preda, *Moromeții*)

3.2. Conjunctivul ca modalizator epistemic

- valoarea modală /cert/:

„Mi-a răspuns cu un ton indiferent şi ironic:

– Crezi?

– Cum ***să nu cred***... Un grajd de curse costă şi nu aduce nimic." (Camil Petrescu, *Patul lui Procust*)

---

[4] Paula Gherasim, *Semiotica modalităților*, Iaşi, Ed. Demiurg, 1997, p. 163: „Conjunctivul prezent poate actualiza, prin formele sale… toate modalitățile stabilite […]; forța modală a conjunctivului a făcut ca unii lingviști să susțină că acest mod constituie «singura formă verbală autentică ce exprimă **modalitatea.**»"

BDD-A6393 © 2007 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:54:57 UTC)

„ – Uite acum îl sun pe Mihai. Îi spun eu despre ce e vorba şi ***să vezi*** că zboară la voi. Acuma vine.” (Mirela-Ioana Borchin, *Punctul interior*)

- valoarea modală /incert/:

„Da, asta din cauza lor, nişte ipochimeni cu acte în regulă care tulbură liniştea publică de trei ori pe zi: dimineaţa, la prânz şi seara. Într-o noapte, ***să*** tot ***fie*** vreo trei luni de atunci, s-au găsit să se bată chiar în faţa uşii noastre.” (Simona Constantinovici, *Nepoata lui Dali*)

- valoarea modală /probabil/:

„ – Ştii că a mai refuzat pe alţii în alte seri? ***Să nu te întorci*** cu steagul plecat...” (Camil Petrescu, *Patul lui Procust*)

- valoarea modală /exclus/:

„– Nu, te rog, nu-l deranja pe Mihai. Ne descurcăm... îi promise Corina dintr-o suflare, cu slabă putere de convingere însă.

– Nici ***să nu te gândeşti***. Nici ***să nu te gândeşti***, accentuă ea, că vă lăsăm singure.” (Mirela-Ioana Borchin, *Punctul interior*)

3.3. Conjunctivul ca modalizator deontic

- valoarea modală /obligatoriu/:

„ – N-a fost şi el în război ca dumneata? Atunci de ce el ***să muncească*** în parte la moşie şi dumneata cu opt pogoane să-l faci prost?” (M. Preda, *Moromeţii*)

- valoarea modală /permis/:

„ – Dumitale îţi cere cineva socoteală că umbli după marcoave, după şteoalfe? – el de ce ***să nu umble*** după juni, după crai?” (Mateiu I. Caragiale, *Craii de Curtea-Veche*)

- valoarea modală /interzis/:

„ – ***Să nu vii*** încoace, lovi-te-ar jigodia, că-ţi sparg capul, zise Catrina, ameninţând câinele care aştepta pe prispă să se răstoarne masa.” (M. Preda, *Moromeţii*)

- valoarea modală /facultativ/:

„ – ***Să facă*** *Iorgovan ce voieşte el!*” (I. Slavici, *Pădureanca*)

- valoarea modală /recomandabil/:

„ – Păi ***să*** te ***duci*** la examen, zise femeia, iarăşi cu gândul împrăştiat.” (M. Preda, *Moromeţii*)

- valoarea modală /nerecomandabil/:

„PÂNZARU*:* Săbii. Dar sunt proaste. ***Să nu te încrezi*** în săbiile turceşti. Nu le călim. Scuipăm pe ele.” (M. Sorescu, *Răceala*)

- valoarea modală de /convenienţă/:

„***Odihnească*** *în pace!* Din recunoştinţa ce-i păstrez , mi-am făcut lege; [...]”(Mateiu I. Caragiale, *Craii de Curtea-Veche*)

- /emfaza modală/:

BDD-A6393 © 2007 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:54:57 UTC)

„MAHOMED: ***Să se*** mai ***spună*** că turcii nu cunosc taina botezului. Le place chiar foarte mult să boteze.” (M. Sorescu, *Răceala*) etc.

3.4. Conjunctivul ca modalizator axiologic

- apreciere modală pozitivă:

„Maica Domnului ***să***-l ***păzească*** şi ***să***-l ***miluiască***! îngâna jupâneasa Ilisafta.” (M. Sadoveanu, *Fraţii Jderi*)

apreciere modală negativă:

„... ***să*** te ***fereascâ Dumnezeu*** să ai nevoie de ţăran, că ţăranul atunci te strânge de gât, când te doare mai tare.” (L. Rebreanu, *Răscoala*)

3.5. Conjunctivul ca modalizator deziderativ

- /intenţia/:

„ – ***Să luăm*** cafeaua pe verandă, spuse brusc Sanda, ridicându-se de la masă.” (M. Eliade, *Domnişoara Christina*)

- /dorinţa/:

„Pe urmă m-a luat de mână şi m-a dus într-un salonaş cu divanuri: «Hai, ***să fim*** singuri!»” (Camil Petrescu, *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*)

4. Concluzii

4.1. Conjunctivul este un mijloc de expresie pentru tipuri fundamentale de modalităţi

Conjunctivul participă, în proporţii diferite, la exprimarea unui impresionant spectru de valori modale. În cele trei situaţii pe care le-am avut în vedere – conjunctivul dependent de un modalizator, conjunctivul subordonat unor verbe/expresii verbale nemodalizate, respectiv conjunctivul non-subordonat (regent sau independent sintactic), o simplă inventariere a posibilităţilor de expresie compune o listă consistentă de valori modale: /necesar/, /non-necesar/, /posibil/, /imposibil/, /iminent/, /capacitate/, /incapacitate/, /cert/, /incert/, /probabil/, /exclus/, /concesie/, /obligatoriu/, /facultativ/, /permis/, /interzis/, /recomandabil/, /nerecomandabil/, /convenienţă/, /apreciere pozitivă/, /apreciere negativă/, /intenţie/, /dorinţă/ etc. Conjunctivul comportă şi o doză foarte ridicată de ambiguitate semantică, motiv pentru care putem afirma că la valorile modale sus-menţionate se pot adăuga şi numeroase formule de sens de interferenţă modală sau de exprimare vagă a unei valori modale. În aceste condiţii, lista valorilor modale exprimate de conjunctiv poate să rămână deschisă. În toate variantele sale distribuţionale, conjunctivul este antrenat în indicarea unei mulţimi considerabile de sensuri modale, fapt ce demonstrează aportul său esenţial în deservirea modalităţii.

BDD-A6393 © 2007 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:54:57 UTC)

Timpul prezent al conjunctivului presupune prospecția valorii modale, iar formele de perfect implică referirea la o posibilitate nevalorificată de actualizare a acesteia:

- utilizarea prezentului cu caracter prospectiv:

„***Să mă rog*** lui Dumnezeu?... Surâd cu buzele arse şi-mi simt ochii înmuiați.” (Camil Petrescu, *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*)

- utilizarea perfectului cu caracter retrospectiv:

„Gândirea bunicii părea ***să se fi redus*** la ceea ce putea exprima în câteva enunțuri fixe.” (Mirela-Ioana Borchin, *Punctul interior*)

Din nevoia de structurare a materialului, am integrat fiecare valoare modală exprimată de conjunctiv în câmpul de modalitate căruia îi aparține. Am ajuns să operăm astfel, pentru a încadra judicios sensurile modale depistate, cu cinci tipuri fundamentale de modalități (alethice, epistemice, deontice, axiologice, deziderative), conturând o arie foarte vastă de reprezentare a modalității prin conjunctiv.

4.2. Sensurile modale ale conjunctivului corespund posibilităților de expresie specifice categoriei gramaticale de mod verbal

Indiferent de felul în care am ajuns la evidențierea unui sens modal al conjunctivului, am avut mereu sentimentul că efortul de semnificare al acestui mod se explică prin calitatea sa de categorie gramaticală care se definește, precum toate modurile personale, prin indicarea existenței unui raport pragmatic între acțiune şi felul cum o consideră enunțiatorul ei. Dacă unitățile lexicale au sensuri „pline”, corespunzătoare unor referenți din universul de discurs sau unor relații dintre aceştia, categoriile gramaticale au semnificații mai degrabă „sărace”, semnalând diferite aspecte ale existenței obiectelor:

„... categoriile gramaticale sunt modalități specifice în conştiința lingvistică a vorbitorilor unei limbi, a variatelor moduri de a fi ale componentelor lumii extralingvistice, în funcție de diferite raporturi în care sunt înscrise ele înseşi sau numai cuvintele care le denumesc: semantic (genul, numărul), deictic (timpul, persoana etc.), sintactic (cazul, diateza), *pragmatic* (determinarea, *modul*) – s.n. – M. I. B.”[5].

Dacă atribuim unităților lexicale sensuri de gradul I, pe cale de consecință categoriilor gramaticale le-ar reveni sensuri de grade inferioare, atâta vreme cât acestea din urmă nu sunt vide din punct de vedere semantic, ci dimpotrivă, cum am reuşit să arătăm în cazul conjunctivului, pot chiar să se specializeze în vehicularea de semnificație.

[5] D. Irimia, *Gramatica limbii române,* Iaşi, Ed. Polirom, 1997, p. 28.

BDD-A6393 © 2007 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:54:57 UTC)

Spre deosebire de ceilalți modalizatori, care sunt unități lexicale (verbele modale, semiauxiliarele de modalitate, adverbele de modalitate), conjunctivul, ca şi celelalte moduri personale, are un potențial expresiv dependent de cel al verbului la care se actualizează, de relațiile pe care le contractează cu modalizatori cotextuali sau de influențele contextuale pe care le suportă. În aceste împrejurări, trebuie să subliniem încă o dată faptul că sensurile modale izolate de noi nu sunt sensuri ale conjunctivului, ci valori modale la indicarea cărora conjunctivul participă în diferite grade.

4.3. Conjunctivul are un aport mai clar în vehicularea de sens modal atunci când apare în propoziții principale

Exprimarea sintactică a valorilor modale în contextele în care conjunctivul este modalizator unic/principal evidențiază un regim de independență sintactică sau de regență care anulează calitatea de morfem al subordonării a conjuncției *să*, a cărei prezență uneori nici nu mai e necesară:

„***Fiarbă*** vinu-n cupe, ***spumege*** pocalul...” (M. Eminescu, *Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie*)

„***Trăiască, trăiască, trăiască***, să trăiască

Moldova, Ardealul şi Țara Românească!” (A. Păunescu, ***Trăiască*** *România*)

„Fata nu i-a răspuns, cu siguranță era rănită sau chiar moartă. «Mă auzi? Ajutor! ***Să vină*** cineva aici!»” (Simona Constantinovici, *Nepoata lui Dali*)

Aceste forme de conjunctiv apar în propoziții principale exclamative, „false” imperative, întrucât nu se adresează interlocutorului, ci unei entități fără calitatea de participant activ la actul de limbaj. Este vorba în asemenea situații de un *conjunctiv hortativ*:

„... conjunctivul prezent funcționează [şi] ca hortativ, exprimând un îndemn (Să mergem!), o rugăminte (Facă-se voia Ta!), un sfat (Să-i scrie măcar!), o poruncă (Să se liniştească odată!), toate «indirecte», de vreme ce respectivele îndemnuri, rugăminți etc. sunt adresate – în fapt – nu alocutorului, ci unor persoane neimplicate în dialog”[6].

Ca şi în cazul imperativelor din propozițiile principale, plasate pe primele poziții din intenția de a li se evidenția sensul – care reprezintă o împletire a sensului verbului-predicat cu sensul modului verbal –, atunci când conjunctivele apar în poziții privilegiate, la începutul propozițiilor principale, beneficiază de un accent suplimentar în context:

„Dar cineva a strigat la dreapta: «***Să***-i ***luăm*** pe flanc» şi toată lumea urlă: «***Să***-i ***luăm*** pe flanc, domnule sublocotenent!»” (Camil Petrescu, *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*)

[6] GLR3, vol. I, p. 388.

BDD-A6393 © 2007 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:54:57 UTC)

„– ***Să*** te ***ia*** naiba! izbucni băiatul hohotind şi făcându-se nevăzut.” (M. Preda, *Moromeții*)

„Simți că nu întâmplător ceva o trage înapoi, că trebuie să reia discuția, că e cazul să-şi pună masca deoparte şi să nu-i mai vorbească din cărți. Să-i arate că o înțelege şi că îi pasă, că nu degeaba îl trăsese, la nunta lor, pe Puiu deoparte şi îi şuieră printre dinți: «Tu ***să nu crezi*** că n-ai soacră! Corina mă are pe mine. Şi, dacă va fi nevoie, voi face cât şapte soacre la un loc!»” (Mirela-Ioana Borchin, *Punctul interior*)

4.4. Ca modalizator principal/unic conjunctivul participă la marcarea forței ilocuționare a enunțului modalizat

Dată fiind forța ilocuționară a enunțurilor în care conjunctivul apare ca modalizator principal/unic, această distribuție prezintă un interes pragmatic deosebit. Aceste enunțuri sunt performative, adresate unui interlocutor sub forma unor:

- ordine:

„ – Acum degrabă ***să te duci*** cum îi ştii tu şi ***să***-mi ***aduci*** salăți din grădina ursului!” (I. Creangă, *Povestea lui Harap Alb*)

- avertismente:

„Un cadavru e mai greu decât un corp obişnuit. Se ştie acest lucru. Moartea îi mai aruncă-n cârcă kilograme bune... Îl face irezistibil. ***Să***-i ***intre*** bine *în cap*: în fața vieții nu mai are nicio şansă.” (Simona Constantinovici, *Nepoata lui Dali*)

- amenințări:

„ – ... ***Să nu*** mă ***faci***, ia acuş, să ieu culeşerul din ocniță şi să te dezmierd, cât eşti de mare.” (I. Creangă, *Amintiri din copilărie*)

- sfaturi:

„ – Acuma tu ***să*** te ***îngrijeşti*** numai de tine, îi zise bătrânul, învăluindu-l într-o privire de dragoste atotcuprinzătoare.” (L. Rebreanu, *Ciuleandra*)

- îndemnuri (observăm frecvent în formularea acestora coocurența interjecției *hai*, cu efect mobilizator):

„ – ***Să mergem*** repede, în fața vântului, ***să***-l ***luăm*** în răspăr, «***să cucerim*** universul» cum a spus odată *cineva* la Vorniceni...” (G. Ibrăileanu, *Adela*)

„ – Acum *hai* ***să***-ți ***cânt*** ca răsplată pentru că... mă admiri... parcă aşa ai spus.” (G. Ibrăileanu, *Adela*)

- imprecații :

„ – Nu treceți o dată la masă? Strigă femeia scoasă din minți. Dacă n-o să mă duc eu în lume şi o să vă las... şi moartea ***să*** vă ***ia*** pe toți şi la cimitir ***să*** vă ***ducă***!” (M. Preda, *Moromeții*)

- urări:

„LUDOVIC: ... Dacă v-a priit baia, ***să*** vă ***fie de bine***!” (T. Oancă, *Salonul regal*)

BDD-A6393 © 2007 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:54:57 UTC)

- interdicții:

„– ***Nu*** cumva ***să te gândeşti*** să divorțezi! Nu-ți imaginezi ce înseamnă să creşti singură un copil, nu e o fericire să fii singură pe lumea asta. Nu-ți închipui ce-i în sufletul unui copil cu părinții despărțiți…" (Mirela-Ioana Borchin, *Punctul interior*)

- invitații:

„***Să vii*** negreşit la noi! O să-mi faci mare plăcere!" (L. Rebreanu, *Ion*)

- rugăminți:

„**Trahanache** *(asemenea misterios):* Nu pot să las prezidența... ***să aibă*** *puțintică* răbdare." (I.L. Caragiale, *O scrisoare pierdută*)

„***Să avem*** iertare, stăpâne!" (M. Sadoveanu, *Frații Jderi*)

***- scuze*:**

„ – Acuma, dragă Poly, pe mine ***să*** mă ***ierți,*** trebuie să plec... Ştii, nu pot lipsi de la Palat, înțelegi situația mea..." (L. Rebreanu, *Ciuleandra*)

- reproşuri:

„ – ***Să stăm*** acuma să ne aducem aminte de boi bălțați! spuse fata cea mare cu un glas mohorât, aruncând o privire întunecată spre Paraschiv." (M. Preda, *Morometii*)

- solicitări de permisiune:

„NAE (*ieşind după paravan*): [...] *Să*-mi *dați voie*, cuconițelor, să vă isplic eu încurcătura pe larg la masă." (I.L. Caragiale, *D-ale carnavalului*)

- acordări de permisiune:

„MINISTRUL DE RĂZBOI *(Îi şopteşte ceva lui Zunis):* Dacă n-o fi aşa, ***să-***mi ***ziceți*** mie cuțu!" (M.Sorescu, *Răceala*)

- formule de convenientă:

„« – 'tu-vă muma voastră de pârțotine... vin eu, preot bătrân noaptea, să vă botez, şi-mi aruncați în căldăruşă zece lei, ca la orbeți, zece lei, ***să*** *vă* ***fie*** *ruşine*... ***Să*** *vă* ***fie*** *ruşine* la toate... [...]»" (Z. Stancu, *Desculț*)

- interogații retorice:

„Cum ***să nu urmez*** doar pildele Marilor, smerindu-mă pe caldarâmul aspru al piei credințe, când supremul printre Părinți, uluit de mirabila şi zorita-şi paternitate, i-a spus Celui Ce Este:

«Doar numele l-am dat eu, Doamne, tot restul de la Tine vine!»

Cum ***să nu***-l ***cred*** pe dumnezeiescul episcop hiponens?" (D. Negrescu, *Pledoariile patristice ale răului*)

4.5. Există o corelație între semantica şi sintaxa conjunctivului, grație căreia putem delimita două tipuri de conjunctiv în limba română:

- conjunctiv 1 „slab" d.p.d.v. semantic şi subordonat d.p.d.v. sintactic;

BDD-A6393 © 2007 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:54:57 UTC)

- conjunctiv 2 „tare" d.p.d.v. semantic şi non-subordonat d.p.d.v. sintactic.

În funcție de criteriul semanticii modale, putem vorbi de un conjunctiv „slab", care participă în grad scăzut la procesul de modalizare:

„În loc să-i trimiți înapoi pe cei ce-ți veneau pe nepusă masă, *puteai* foarte bine ***să***-i ***dai*** pe mâna comandamentelor succesive, pentru a le încheia actele de dare în judecată." (Gib. I. Mihăescu, *Rusoaica*)

„Octavia, soră-sa, nu mai voia să-l vadă în hainele vechi care se lustruiseră, şi *urma* ***să***-l ***însoțească***, să-i aleagă ea, după gustul ei, un costum nou..." (C. Țoiu, *Galeria cu viță sălbatică*)

şi de un conjunctiv „tare", care indică în mare măsură sensul modal al enunțului:

„ – ***Să nu***-ți ***tai*** vreun deşti, spuse Vătică uitându-se cu atenție să vadă în ce fel îşi vâră sora lui secera în grâu." (M. Preda, *Moromeții*)

În funcție de criteriul sintaxei modale putem vorbi de un conjunctiv subordonat (distribuit în condiții de dependență sintactică):

„– Nu era normal ***să fi discutat*** despre asta atunci? interveni el, cu o voce joasă, în tăcerea care se prelungise prea mult." (Mirela-Ioana Borchin, *Punctul interior*)

şi de un conjunctiv non-subordonat (distribuit în condiții de independență sintactică):

„Maestre, avem croasanți proaspeți!" „Unu, nu sunt maestrul tău, băiete; doi, ce-mi pasă mie de croasanții voştri? ***Să fie*** *sănătoşi*." (Simona Constantinovici, *Nepoata lui Dali*)

Corelația constantă dintre cuantumul de informație semantică şi rangul sintactic pe care le poate avea conjunctivul duce la stabilirea următoarelor două raporturi:

- conjunctiv „slab" semantic şi subordonat sintactic, pentru care propunem indicele 1;

- conjunctiv „tare" semantic şi nesubordonat sintactic, pentru care propunem indicele 2.

În concluzie, ne manifestăm convingerea că, mergând pe direcția deschisă de Paula Gherasim[7], la care am aderat în 1999[8] şi care a fost validată şi de GLR3[9], am reuşit să sistematizăm datele pe care ni le furnizează distribuția conjunctivului pe terenul modalității şi să subliniem necesitatea de a accepta existența a două tipuri de conjunctiv în limba

[7] *Op. cit*., p. 156: „În ceea ce ne priveşte, considerăm că problema conjunctivului îşi găseşte loc în problematica mai generală a **modalității.**"

[8] Mirela-Ioana Borchin, *Expresia verbală a modalității* (teză de doctorat), Universitatea de Vest din Timişoara, 1999.

[9] Vol. I, p. 384-393.

BDD-A6393 © 2007 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:54:57 UTC)

română, *conjunctiv 1* şi *conjunctiv 2,* tipuri justificate din punct de vedere semantic şi sintactic.

BIBLIOGRAFIE

Borchin, Mirela-Ioana, *Expresia verbală a modalităţii* (teză de doctorat), Universitatea de Vest din Timişoara, 1999.
Borchin, Mirela-Ioana, *Modalitatea şi predicatul verbal compus,* Timişoara, Ed. Helicon, 1999.
Diaconescu, I., *Modalizare şi modalizatori,* în LL, XVL, 1987, nr. 1, p. 5-9.
Dimitriu, C., *Gramatica limbii române explicată. Morfologia,* Iaşi, Ed. Junimea, 1979.
Gherasim, Paula, *Semiotica modalităţilor,* Iaşi, Ed. Demiurg, 1997.
, *Gramatica limbii române,** vol. I, *Cuvântul*, Bucureşti, EA, 2005.
Irimia, D., *Gramatica limbii române,* Iaşi, Ed. Polirom. 1997.
Irimia, D., *Structura gramaticală a limbii române. Verbul*, Iaşi, Ed. Junimea, 1976.
Pană Dindelegan, Gabriela, *Preliminarii la semantica modalizatorilor,* în AUBLLR, XXXIV, 1985, p. 15-28.
Querler, Nicole Le *Typologie des modalités,* Univ. de Caën, 1996.
Tohăneanu, G. I., *Stilul artistic al lui Ion Creangă,* Bucureşti, Ed. Ştiinţifică, 1969.
Trandafir, Gh. I, *Categoriile gramaticale ale verbului în limba română contemporană,* Bucureşti, EŞE, 1970.
Vasiliu, E., *Preliminarii logice la sintaxa frazei*, Bucureşti, EŞE, 1978.

THE SUBJUNCTIVE MOOD. MODAL VALUES
(Abstract)

The Modal Values of the Conjunctive deals with the semantic contribution of this mood in indicating different types of modalities. The main characteristics of its modal behaviour allowed us to make a first distinction between the syntactic structures in which the conjunctive is a subordinate element and the syntactic structures in which it is an independent or even a regent element, that is the main clauses in which the conjunctive is the only marker of modality. We noticed that in the first category of structures, the conjunctive has a reduced contribution in expressing modal values, while in the second category, it functions as a major provider of modal sense. The numerous modal meanings of the conjunctive (possibility, impossibility, necessity, lack of necessity, probability, certainty, uncertainty, exclusion, obligation, lack of obligation, permission, interdiction, recommendation, convenience, imminence, desire, volition, positive or negative modal consideration etc.) were further included in five types of modalities: the modalities of existence, the modalities of knowledge, the modalities of deontology, the axiological modalities and the modalities of desire. We illustrated

BDD-A6393 © 2007 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:54:57 UTC)

each modal value with a corpus of present day Romanian, taken from literary works. In each case the conjunctive occurred as a ***modus*** or as a ***modus adjunct,*** defining its modal status, being associated or even synonymous to modal auxiliaries, modal verbs, adverbial modifiers and to other predicative moods. The minute description of the semantic and syntactic behavior of these forms of conjunctive carrying clear modal information demonstrates that this mood has developed beyond its traditional definition, becoming more than a mere substitute of infinitive or an indicator of syntactic subordination in Romanian. Thus, we claim that these modal values require more attention, since they can become criteria for delimitating at least two types of conjunctive: *conjunctive1*, with vague modal relevance, always occurring as a subordinate element in the syntactic structures, and *conjunctive2*, with strong modal relevance, occurring in main clauses.

BDD-A6393 © 2007 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:54:57 UTC)